אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים ט.

מתני' אין חוששין שמא גיררה חולדה מבית לבית וממקום למקום דא"כ מחצר לחצר ומעיר לעיר אין לדבר סוף: **גמ'** טעמ' דלא חזינא דשקל הא חזינא דשקל חיישינן ובעי בדיקה ואמאי נימא אכלתיה מי לא תנן [ב]מדורו' העכו"ם טמאים וכמה [ג]ישהה במדור ויהא המדור צריך בדיקה ארבעים יום ואע"פ שאין לו אשה [ד]וכל מקום שחולדה וחזיר יכולין להלוך א"צ בדיקה א"ר זירא לא קשיא הא בבשר והא בלחם בבשר לא משיירא בלחם משיירא אמר רבא האי מאי בשלמא התם אימור הוה אימור לא הוה ואם תמצא לומר הוה אימור אכלתיה אבל הכא דודאי דחזינא דשקל מי יימר דאכלתיה הוי ספק וודאי [ה]ואין ספק מוציא מידי ודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי והא [ו]תניא חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות ואפילו הן בני יומן הרי הן בחזקת מתוקנין והא הכא דודאי טבילי הני פירי וספק מעושרין וספק לא מעושרין וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי התם ודאי וודאי הוא דודאי מעשרי כדר' חנינא חוזאה [ז]דא"ר חנינא חוזאה [ח]חזקה על חבר שאין מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן ואי בעית אימא ספק וספק הוא דילמא מעיקר' אימור דלא טבילי כר' אושעיא דא"ר אושעיא [ט]מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא אמר ר' יהודה [י]מעשה בשפחתו של מציק אחד ברימון שהטילה נפל לבור ובא חוששין שמא גיררה חולדה. ואם תאמר והא מרישא שמעי' דקתני כל מקום שאין מכניסין בו ממן אין צריך בדיקה תריץ דהוה מוקמינן בשאין חולדה וכדלעם יכולין להלך שם: **כל** מקום שחולדה וברדלס וחזיר מצויין שם אין צריך בדיקה. אומר ר"י דכהנים מותרין ליכנס בנתי עובדי כוכבים אפי' אין חזיר וחולדה מצויין שם משום דתניא בתוספתא [כ]דאין מדורות העובדי כוכבים בחולה לאדם:

בבשר לא משיירא. אומר ר"ת דהיינו דוקא בשר נפלים דרכין דהא בפרק [שני] דב"ק (דף יט: ושם) תניא חזיר שאכל בשר אכילה על ידי הדחק: **ואם** תמצא לומר הוה אימור אכלתיה. ול"ת והא מדורות העובדי כוכבים רשות היחיד הן ותנן במסכת טהרות (פ"ו מ"ד) כל מקום שאתה יכול להרגות ספיקות וספיקי ספיקות ברשות היחיד ובר"ה ול"ל דלא דמי הך ספיקא לשאר ספיקי דאמאי אית לן למימר שיהא בו נפל ודמי לספק ביאה מ"מ אימר אכלתיה עדיף משאר ספיקות דספק הרגיל הוא וקרוב לודאי ותדע דאפילו מידי ודאי בעי למימר שיולא זה הספק: **כדי** שתהא בהמה אוכלת. ותימה דמ"מ הוי ודאי טבל מדרבנן לענין אכילת קבע אפי' הכניסה כמוך שלה כדאמר כדי שתהא בהמה אוכלת משמע אבל הוא עצמו אסור ובתוספת' תניא ומייתי לה בפ"ק דביצה (דף יג.) הכנים לבית שבולין לעשות מהן עיסה אוכל מהן ערלי ופטור וקאמי ספק ומוציא מידי ודאי דרבנן ומביא להו בחזקת מתוקנים בני ממן אמאי לא אמי ספק ומוציא מידי ודאי בדיקה דרבנן דמדאוריתא בטיטול בעלמא סגי ואומר ר"י דממני' איירי בשלא ביטלו דהוי ודאי דאוריי' ועוד אומר ר"י דהא דקאמר הרי הן בחזקת מתוקנין היינו בהנך דלא חזו אלא לבהמה והא דפרך בתמצאת בפרק רבי ישמעאל (דף סז: ושם) אמאי דקאמר מירות הנכרי אינו פוטר משום בעלי כיסין פירות עשירים שמוכרין תבואתן לנכרי קודם מירות וחוזרין וקונין מהן אחרי מירות תרומה נמי לאפשר דעביד כרבי אושעיא וכו' משמע דלגמרי פטור ה"פ עביד להו כרבי אושעיא ובמידי דמאכל בהמה מה הועילו חכמים בתקנתן: **כדי** שתהא בהמה אוכלת. משמע דבטבל שראה פני הבית אפילו בהמה נמי לא אכלה ותימה לר"י מאי שנא משאר הנאה דשרי דלא מצינו טבל שהוא אסור בהנאה ויש לומר דדרשינן בבמה מדליקין (שבת כו. ושם) גבי אין מדליקין בטבל טמא משום דכתיב את משמרת תרומותי בשאי תרומות הכתוב מדבר אחת טהורה ואחת טמאה מה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך אף טמאה כן והיינו הדלקה והדר גמר טהורה מטמאה מה טמאה דמיתסר בהדלקה קודם הרמה אף טהורה וכן להאכיל לבהמה וכל הנאה של כילוי ומהכא נמי יליפינן דאין ישראל מאכיל לבהמתו כרשיני תרומה ורש"י לא פי' כן בשבת[ט]:

בשפחתו של מציק ובא בהן והציל לידע אם זכר אם נקבה. מכאן אין להוכיח דשפחה מטמאה בלידה דשמא של גבירתה היה מיהו בת"כ אמרינן בהדיא דבר אל בני ישראל אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות גיורת ושפחה משוחררת ושאין משוחררת ת"ל אשה והא דפריך בפ' העגל (יבמות עד: ושם) מי מצית אמרת תרומה כתיב הכא והתניא דבר אל בני ישראל גיורת ושפחה משוחררת מנין ת"ל אשה הא דנקט התם משוחררת לאו למעוטי שאין משוחררת אלא קיצר הברייתא משום דלא פריך אלא ממשוחררת כדמסיק ואי ס"ד לתרומה משוחררת בנות מיכל תרומה מינהו ושאין משוחררת אכלה שפיר אם היא של [יא]כהן ואומר ר"י דכהן שוטה היה דאפילו אם נאמר של גבירתה היה וכהן זה קרוב היה לא היה לו ליטמא דאמרינן בתורת כהנים דאין כהן מטמא לנפלים דדומיא דאביו ואמו בעינן בני קיימא ועוד דכאן לא היה לעורך המת:

ספק

מתני' אין חוששין שמא גיררה חולדה כו'. אין חוששין כשבדק זויות זו וכא לבדוק זו שמא בתוך שבא לבדוק זו גיררה חולדה ממן למקום הבדוק וצריכא לחזור ולבדוק: **אפ"ה כן.** שבאת לחוש לכך הרי גם מחצר לחצר יש לומר כך אי בדקתי קודם לחבירי ולאחר בדיקתי הביאה חולדה ממן מחצר חבירי לחצרי ואין לדבר סוף ולאו חצר ממש קאמר אלא כל בתי החצר קרוי חצר: **גמ'** **הא חזינן.** שהביאתו לכאן חיישינן שמא עדיין הוא כאן וצריך לבדוק ואמאי נימא אכלתיה: **מי לא תנן.** במסכת אהלות מדורות העובדי כוכבים טמאין מפני שקוברין נפליהם בבתיהם והעכו"ם מטמאין במיתתן אף באהל לרבנן ולר"ש כן יומי נמי דאמר קברי העובדי כוכבים אינם מטמאין בכגע ומשא מודה הוא דלא אימעוט אלא מטומאת אהל דלא מקרו אדם[יב]: **וכמ' יפה.** העכו"ם במדור ויהא המדור צריך בדיקה לכשיצא העכו"ם וירצה ישראל לדור בו: **מ' יוס.** כדי ילירת הולד: **ואע"פ שאין עמו אשה.** לפי שמצוה הוא על הזכות: **וכל מקום שחוזר וחולדה יכולין להלוך אין צריכין בדיקה.** שאם הושלך שם מטטיהו ואכלוהו: **הא.** דאהלות בבשרא מיירי הלכך ודאי אכלוה דלא משתיירא: **הא' מאי.** כלומר מאי קושיא ל"ג אורחא דמשייר בבשרא ליכא לן למימר התם שהיה מצוה בעלמא הוא אימור הוה אימור לא הוה הלכך היכא דשמיא חולדה תלינן לקולא ואמרי' אם תמצא לומר הוה אימור אכלתיה ופפק אכילה יכול להוציאנו מידי ספק השלבה אבל הכא גבי ממן דקשיא לך היכא דחזינן דגררה נמי נימא אכלתיה ודאי הוה: **מי יימר דאכלתיה הוי ספק.** כיעור ודאי ממן היה כאן ואין ספק איתר מוציא את הבית הזה מידי ודאי איכור: **בני יומן.** דבכרין הן שהיום נתמרמו: **והא הכא.** דכיון דממורמין הן והרי הן בבית דכל מגורה בבית היא: **ודאי טבילי.** דהא נגמרה מלאכתן ואלו פני הבית וחל שם טבל עליהן משעה שראה פני הבית ספק עישרן אבר זה ספק לא עישרן ואמי ספק זה ומוציא פירות הללו מידי ודאי טבל משום דרוב אבירים מעשרין הם מיד קודם שיגיעם מתחת ידו: **הפס ודאי וודאי הוא.** כי היכי דפשיטא לן דטבילי מעיקרא הכי נמי פשיטא לן דעשרינהו ואין גמגום והילוך אחר הרוב בדבר אלא חזקה ודאי על כל האבירים: **ואי בעית אימא ספק וספק הוא.** דמספקא לן אי עשרינהו אי לא עשרינהו הכי נמי איכא לספוקי אי חל עליהו שם טבל מעולה אי לא ומעיקרא איתור לא מטבל ואע"פ שהן ממורמרין ובתוך הבית איתור עבד להו כדר' אושעיא שהכניסה לבית בתוך שלה ואחר כך דש[יב] וממרה ותוכה הטבל חלה בראיית פני הבית בבנה מצינא בהשוכר (דף פח:) חה בראיית פני הבית לא נגמרה מלאכתן לחול עליו שם טבל וכשגמר מלאכתן כבר בתוך הבית הוא ואין אלו פני הבית אלא כשבנגם דרך פתחים דתמיה[יג] חסידים הראשונים היו מכניסים פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבן במעשר עכשיו מכניסין דרך גגות דרך חלירות וקרפיפות לבית כדי לפוטרן הלכך לא חיל עליהו שם טבל ומותר היורש הזה לאוכלן אכילת קבע. ולא תימא נהי דלא חיל עליהו טיבלא לאכילת ערלי אכילת קבע ליתסרו דהא דמיתסרא אכילת קבע קודם קביעות גורן וגמר מלאכה מדרבנן הוא וגבי איסור דרבנן סמכינן אחזקת מבר שעישרן: **כדי שתהא בהמתו אוכלת.** ואפילו קבע דכל זמן שאין שם גורנו של טבל עליו אינו אוסר באכילת ערלי וכל אכילת בהמה לא גזרו עלה משום אכילת קבע דתנן במסכת עלה (פ"א מ"ו) מאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן המעשרות עד שיתרם אבל למאכל אדם נהי דלא טבל מדאורייתא מיהו אפילו קודם מירות אסרו לאכול קבע בכולי

גמרא: **מליץ.** אינים אלמא ישראל הוה:

וכא

מסורת הש"ס

א) אהלות פי"ח מ"ז. ב) [ספ מ"ח], ג) [יבמות יט: לח: ע"ז מא: חולין י.], ד) [לעיל ד: ע"ז מא: נדה טו:], ה) [עירובין לב.], ו) כרכות לא. מנחות סז: נדה טו:], ז) שם ע"ז מב. [תוספתא דאהלות פט"ז הי"ז], ח) [יבמות פא.], ט) [נדה רש"ש], י) [כרכות לה:], כ) פי"ח דאהלות הי"ז, ל) [וע"ב תוספות לקמן לד. ד"ה מתחין], מ) [וע"ע בתוספות יבמות עד: ד"ה ושפחה מגיין].

מוסף רש"י

חבר שמת. חבר הנאמן על המעשרות ומת (לעיל ד:), ואפילו הן בני יומן. שנתמרחו היום (שם), הרי הן בחזקת מתוקנין. דודאי לא יצא מתחת ידו עד שנמר כל מלאתו (שם). דודאי טבילי. מין שתוי רוחין שנגמרה מלאכתן ודאי בחזקת טבל היו מיד (ע"ז מא:) דהא מתין שנגמרה מלאכתן ומתורמין הן (נדה סו:), התם ודאי וודאי הוא. כי היכי דפשיטא לן שהיו טבל, הכי נמי פשיטא לן שעישרן הבור מיד שמוחזק בכך (ע"ז שם). חזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן. דהואיל ופירי דידיה הוא עליה דידיה ומי ידיש לנפלי עור (ערובין לב.), כר' הושעיא. דהכניסה בתוך שלה ולא לאה פני הבית, ואע"ג דטבל אלא לאה פני הבית מיתסר בחולין בחולין קבע והבא מחזקינן להו בחזקת קבע אין כאן פסק מוצא מידי ודאי, דאכילת קבע בדאוריתא לא אסתיגן ומדרבנן רבנן בחזקת חבר לתקנתא דידהו, אבל לי היה חיגן ליה דמרמעיהו קודם שראה פני הבית ואלו לכולל טבל, לא נסקו מן מידי ודאי עד דמעשרינהו קמן (ע"ז מא:). ומכניסה במרץ שלה. כעין מאכל בהמה, ומאכל בהמה פטור מן המעשר (מנחות סז:) אי: כתוך שלה, קודם שחרב אותה, שאין מתחייב במעשר מן התורה אלא בראיית פני הבית ומשגמרה בכרי, אבל לפני מירות אין ראיית פני הבית קונעתו, דגבי תרומה ומעשר כתיב דגן, ראיית דגן, והוא המירות, לפיכך כשמכניסה לבית קודם מירות לא היקבע למעשר מן התורה, ורבנן הוא דאסרו אכילת קבע בדבר שלא נגמר מלאכתו, אבל אכילת ערלי לא אסרו, ומאכל בהמה ערלי הוא (נדרים לא. וכעי"ז ע"ז שם ונדה סו:) וכיון דבשעת ראיית פני הבית לא נגמרה מלאכתו למעשר, הו לא מיחייבא אע"פ שהוא בשה ומתרחה לאחר שהכניסה, מידי דהוה אמכנים פירות דרך גגו וקרפיפו לבית אפילו היא ממוחמת, דקיימא לן דפטורה מן המעשר הואיל ולא נראה את הפסח (נדה שם וכעי"ז ע"ז שם) אבל אי נראה פני הבית אפילו מאכל בהמה הרי במעשר, דהא דתנן (דמאי פ"א מ"ג) אלוקת מרע ולבהמה פטור, כדמאי תניא לה (ע"ז שם).

עין משפט נר מצוה

ס א מי' פ"ב מהלכות ממן ומלה הלכה ז סמג עשין לט טוש"ע אר"ח סי' תלד סעיף ח:

כא ב מי' פי"ח מהלי' טומאת מת הלכה ז:

כב ג שם הלכה ח:

כג ד שם הלכה ט:

ה [מי' פי"י מהלי' מעשר הלכה יז]:

כד ו מי' פ"ג מהלכות מעשר הלכה ו סמג עשין קלח טוש"ע י"ד סי' שלח סעיף פד:

רבינו חננאל

אין חוששין שמא גררה חולדה מבית לבית. חששא הוא דלא חיישינן, הא אילו חזינן לחולדה דשקלא נהמא קמן צריך לבדוק עד דמשכח לה. אמאי נימא אכלתיה. כדתנן בסוף אהילות בענין מדורות הגוים טמאים וכו', כל מקום שחולדה וחזיר יכולין להלך אין צריך בדיקה, דאמרינן כל שרץ שהיה שם הללו אכלוהו. ופריק ר' זירא מתני' באהילות בבשר שרץ דלא משיירא, לפיכך לא חיישינן, מתני' דהכא בלחם משום דמשיירא. רבא אומר התם באהילות ספק וספק הוא, אמרינן שמא שרץ היה שם. ואם היה שם שמא אכלוהו וראוי היה שם פת, ומשמא אכלתהו חולדה לא שרינן ליה, דאין ספק דוחה הודאי. ומתמהינן ולא. והתניא חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות וכו', ודתינן התם נמי דודאי הוא ששערן, כי חזקה היא על החבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו. ירושלמי ובבבל שמת ביישוב הדעת. אי נמי דלמא לא טבילי, וכר' אושעיא עביד דאמר מערים אדם על התבואה ואינו עושה אותה גורן, אלא מכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת המוץ ופטורה מן המעשר, לפיכך אמרו בחזקת מתוקן הוא, אבל אלו נחברר דודאי טבילי לא אמרינן בחזקת מתוקנין. ולא והתניא מעשה בשפחתו של מציק אחד ברמון, פירוש שם מקום. שהטילה נפל לבור,

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com